

KOIJÄ – OPPIMISVÄIKEUDET JÄ ELÄMÄNHÄLLINTÄ

2006 – 2009

PROJEKTIN LOPPURÄPORTTI

Turku, 23.2.2009
Juho Lempinen
projektisuunnittelija
KOTA – Lasten ja nuorten hyvinvointi ry

Loppuraportti, sisällys:

1. PROJEKTIN ESITTELY	3
2. TARPEIDEN KARTOITTAMINEN	4
3. HANKKEEN TAVOITTEET	5
4. YHTEISTYÖKUMPPANIT	6
4.1 AURA – Instituutti.....	6
4.2 Turun Ammatti-instituutti	6
4.3 Oppimisvaikeusjärjestöt	7
5. PROJEKTIN TOTEUTUS	8
5.1 Vuosi 2006.....	8
5.2 Vuosi 2007.....	9
5.3 Vuosi 2008.....	11
5.4 Vuosi 2009.....	12
6. RYHMÄT.....	13
6.1 AURA-instituutin ryhmät.....	13
6.1.1 Asuntolan poikaryhmä 1, ”Ryhmä Rämä”.....	13
6.1.2 Asuntolan poikaryhmä 2.....	14
6.1.3 Asuntolan tyttöryhmä	14
6.1.4 Kotitalouteen valmentava linja (KOVA).....	14
6.2 Turun Ammatti-instituutin ryhmät.....	15
6.2.1 Valmentava ja kuntouttava linja (Valku).....	15
6.2.2 Ammattistartti-luokka.....	15
6.3 Aivohalvaus- ja dysfasialiitto ry ja Omapolku ry	16
7. MATERIAALIN KEHITTÄMINEN	17
8. RESURSSIT	18
8.1 Henkilöstö ja muut resurssit	18
8.2 Talous.....	18
9. SEURANTA JA ARVIOINTI.....	19
10. HANKKEEN TULOKSET	20
10.1 Nuorten ryhmätoiminnan tulokset	20
10.2 Yhteistyökumppanien tulokset.....	22
10.3 Kehittämistyön tulokset.....	24
10.4 KOTA ry:n ja henkilöstön tulokset.....	24
10.5 Tavoitteiden toteutumisen arviointi	25
11. HANKKEEN HYÖDYT	26

1. Projektin esittely

Tämä asiakirja on loppuraportti ”Koiija – Oppimisvaikeudet ja elämänhallinta” -projektista, jonka KOTA – Lasten ja nuorten hyvinvointi ry:n toteutti Raha-automaattiyhdistyksen tuella maaliskuun 2006 ja helmikuun 2009 välisenä aikana. ”Koiija – Oppimisvaikeudet ja elämänhallinta” – projektista käytetään tässä asiakirjassa ilmaisua ”hanke”. ”KOTA - Lasten ja nuorten hyvinvointi ry”:stä käytetään lyhyttä nimeä KOTA ry.

Tutkimustiedon mukaan oppimisvaikeuksilla on merkittävä syrjäyttävä vaikutus. Syrjäytymiskehitys nähdään yleensä vaiheittaisesti etenevänä huono-osaisuuden kasaantumisenä: vaikeudet kotona, koulussa tai sosiaalisessa toimintaympäristössä voivat johtaa esimerkiksi koulun keskeyttämiseen tai alisuorittamiseen, mikä taas voi johtaa työmarkkina-aseman ja mahdollisuuksien olennaiseen huononemiseen. Hankkeessa korostetaan, että oppimisvaikeudet eivät sinänsä erityisesti aiheuta syrjäytymistä vaikka syrjäytymiskehitykselle altistavatkin. Nuoren, hänen kotinsa, elämänpiirinsä, opiskelupaikkansa ja muun lähiympäristönsä voimavaratekijät aktivoimalla sekä ammattilaisten työtapoja tutkimalla ja kehittämällä voidaan olennaisesti vähentää syrjäytymisen vaaraa ja tasoittaa nuoren tietä kohti oman elämän ja arjen hallintaa.

Hanke vastasi tarpeisiin tukea oppimisvaikeuksisten nuorten elämänhallintaa sekä ennaltaehkäistä ja vähentää oppimisvaikeuksista kärsivien nuorien syrjäytymiskehitystä. Hankkeen tarkoituksena oli kehittää oppimisvaikeuksisten nuorten itsenäistymisen ja arjenhallinnan taitoja, vähentää heidän syrjäytymisen vaaraansa ja näin ennaltaehkäistä syrjäytymisestä niin nuorille kuin heidän ympäristölleen aiheutuvia haittoja. Hankkeen toteutuksella pyrittiin tuottamaan hyötyä **kohderyhmien nuorille** lisääntyneinä elämänhallinnan taitoina sekä **yhteistyökumppaneille** lisääntyneenä viitekehys- ja menetelmäosaamisena ja ohjaustyöhön saatuna tukena.

Hankkeessa kehitettiin KOTA ry:n ”Koiija - arjen hallinnan malli” -käyttöteoriaa ja seikkailukasvatuksellisen oppimisen viitekehystä hankkeen yhteistyökumppanien sekä laajempaan käyttöön. Hankkeessa toteutettiin arjenhallinnan taitojen oppimiseen tähtäävää nuorten ryhmätoimintaa yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa. Käyttöteoriaa, viitekehystä ja ryhmätoiminnan kokemuksia soveltamalla rakennettiin ryhmän ohjaamisen tukimateriaali. Hankkeessa kehitetty materiaali on tarkoitettu käytettäväksi työkaluna nuorten ja nuortenryhmien kulloisenkin tilanteen kartoittamiseen, mittaamiseen, muutostarpeiden näkyväksi tekemiseen sekä seikkailukasvatuksellisten ryhmätoimintojen ohjaamiseen. Materiaali pyrkii esittämään tiiviisti nuorten elämänhallinnan oppimiseen tarkoitettun, ammatillisesti ohjatun seikkailukasvatuksellisen ryhmätoiminnan viitekehysten ja keskeisiä toimintatapoja. Materiaalia soveltuu myös muiden kuin oppimisvaikeusnuorten ryhmien ohjaamiseen. Materiaali julkaistaan sekä sähköisenä että kirjallisena tuotoksena.

Koiija – Oppimisvaikeudet ja elämänhallinta -projektia rahoitti RAY ja sen muina yhteistyökumppaneina olivat AURA-instituutti, Aivohalvaus- ja dysfasialiitto ry, Turun Ammatti-instituutti, Omapolku ry, Pirkanmaan Dysfasia yhdistys ry, Pirkanmaan ADHD-yhdistys ry sekä Tampereen seudun Aspergerin syndrooma- ja autismiyhdistys TSAU! ry.

2. Tarpeiden kartoittaminen

Hankkeen taustatyönä tutustuttiin tutkimustietoon oppimisvaikeuksien vaikutuksista nuorten syrjäytymiseen. Mahdollisten yhteistyökumppanien kanssa tehtiin tarvekartoitusta vuoden 2005 aikana. Kartoituksen kohteena oli erityisammattikoulu, oppimisvaikeusalan edunvalvontajärjestö ja lastensuojelulaitos. Kartoituksessa nousi esille seuraavanlaisia tarpeita, joihin hanke voisi vastata.

Nuoriin yksilötasolla liittyviä tarpeita:

- nuorten opiskelijoiden elämänhallinnan taitojen tukeminen
- nuorten itseluottamuksen ja uskalluksen kehittyminen
- nuorten positiivisen minäkuvan vahvistaminen
- dysfasianuorten kokema yksinäisyys

Nuorten sosiaalistumiseen ja integroitumiseen liittyviä tarpeita:

- ryhmässä toimimisen taidot, oman paikan löytäminen ryhmässä
- nuorten aktivoituminen harrastuksiin
- erityisopetuksen / peruskoulun jälkeen nuori ei löydä paikkaansa

Kartoitukseen osallistuneiden organisaatioiden työtapoihin, menetelmiin ja mahdollisuuksiin liittyviä tarpeita:

- dysfasianuorten elämänhallinnan kokonaisvaltaisen tukemisen menetelmien ja työtapojen kehittäminen
- tavoitteellista toimintaa nuorille ja heidän perheilleen
- erityiskoulu kokoaa nuoret maantieteellisesti laajalta alueelta, jolloin koulussa muodostuvat luonnolliset nuortenryhmät eivät helpota nuorten kotonaan tuntemaa yksinäisyyttä ja kaverittomuutta
- työtapojen kehittäminen

3. Hankkeen tavoitteet

Tarvekartoituksen pohjalta hankkeelle asetettiin keskeiset kehittämis- ja tulostavoitteet. Seuraavassa luetellaan **kehittämistavoitteet** ja niissä tapahtuneet muutokset:

- oppimisvaikeuksisten nuorten itsenäistymisen ja arjenhallinnan taitojen kehittyminen ja syrjäytymisen ehkäisy
- seikkailukasvatuksellisten ryhmätoimintojen kehittäminen oppimisvaikeuksisten nuorten arjenhallinnan oppimisen tukemiseksi
- alkuperäinen tavoite ”Arjen hallinnan mallin viitekehityksen kehittäminen mittaamisen ja arvioinnin työkaluksi” tarkentui loppukevään 2007 aikana ryhmien ohjaamisen menetelmävalikon kehittämiseksi

Hankkeen **tulostavoitteet** olivat:

- Arjen hallinnan malli sekä seikkailukasvatukselliset ryhmätoiminnot oppimisvaikeuksisten nuorten elämänhallintataitojen kartoittamisen, oppimisen ja arvioinnin työkaluna yhteistyökumppaneilla
- alkuperäinen tavoite ”oppimisvaikeuksisten noin 14 – 20 -vuotiaiden nuorille ryhmätoimintaa, noin 4-6 ryhmäprosessin toteuttaminen vuosittain, yhteensä noin sadan nuoren osallistuminen hankkeen ryhmätoimintoihin” tarkentui loppukevään 2007 aikana: 4 vuosittaista ryhmää, yhteensä n. 70 nuorta
- väliraportit keväällä 2007 ja 2008, arviointi- ja loppuraportit talvella 2009

Tavoitteiden tarkentuminen

Tavoitteet muuttuivat ja tarkentuivat hankkeen aikana, mihin vaikuttivat seuraavat asiat:

- Tarpeiden kartoitusvaiheen jälkeen yksi taho (lastensuojelulaitos) jäi pois hankkeen yhteistyöverkostosta
- Keväällä 2007 aloitettiin yhteistyö uuden kumppanin, Turun Ammatti-instituutin kanssa. Ammatti-instituutin nuorten ryhmätoiminta käynnistyi kahdella ryhmällä syksyllä 2007 ja jatkui keväällä 2008
- Pirkanmaalla Aivohalvaus- ja dysfasialiitto ry:n kanssa toteutettava ryhmätoiminta ei käynnistynyt aiotusti vuoden 2006 aikana; säännöllisen ryhmätoiminnan sijaan toiminnan muodoksi tuli 3-päiväiset arjenhallintakurssit
- Alkuperäinen määrällinen tavoite ”100 nuorta ryhmäprosesseihin osallistujaa” muutettiin noin 70 nuoren osallistumiseksi ensimmäisistä ryhmistä saatujen kokemusten vaikutuksesta: nuorten ryhmien ryhmäkoot päätettiin pitää aiottua pienempinä
- Tuloksena tavoiteltu mittaamisen ja arvioinnin työkalu muutettiin oppimisvaikeuksisten nuorten ryhmien ohjaamisen tuki- ja menetelmäateriaaliksi
- Hankkeesta ei pidetty tarpeellisena tehdä tai teettää arviointitutkimusta, vaan arviointi päätettiin toteuttaa itsearviointina CAF-itsearviointimenetelmää soveltaen

4. Yhteistyökumppanit

Hankkeessa toteutettiin kehittämistyön tukena arjenhallinnan taitojen oppimiseen tähtäävää nuorten ryhmätoimintaa yhteistyössä yhteistyökumppaneiden kanssa. Näistä AURA – Instituutti ja Aivohalvaus- ja dysfasialiitto olivat hankkeessa mukana vuoden 2006 alusta asti. Muiden kumppaneiden (Turun Ammatti-instituutti sekä Pirkanmaalaiset oppimisvaikeusalan järjestöt) kanssa yhteistyö alkoi hankkeen aikana. Kaikkien kumppaneiden kanssa käytiin tarpeita kartoittavat ja tavoitteita asettavat keskustelut. Nuorten ryhmätoimintaa seurattiin ja arvioitiin yhteistyökumppaneiden kanssa, samoin kerättiin palautetietoa niin keskustellen kuin kirjallisestikin hankkeen väli- ja loppuarviointia varten.

Oppilaitoskumppaneiden osallisuutena hankkeeseen oli edellä mainitun lisäksi myös nuorten ja ryhmien valinta, ohjaajien ja opettajien työajan käyttö, ryhmätilat, ryhmän kuljetus- ja ruokailukulut. Järjestökumppaneiden osallisuutena aiemmin mainittujen lisäksi oli ryhmätoiminnasta tiedottaminen, kohderyhmien etsiminen sekä ohjaajan työaika.

Hankkeessa tehtävää kehittämistyötä tukemaan asetettuun ohjausryhmään kuului jäsen sekä AURA – Instituutista että Aivohalvaus- ja dysfasialiitto ry:stä. Ohjausryhmä on tarkemmin esitelty luvussa ”7. Materiaalin kehittäminen”.

4.1 AURA – Instituutti

Entinen AURA-instituutti on vuoden 2009 alusta alkaen ollut Bovallius-ammattiopiston Turun toimipaikka. Hankkeen aikana (2006 – 2008) se oli valtion omistama erityisammattikoulu, joka tarjosi ammatillista erityisopetusta erityisiä opetusjärjestelyjä tai opiskelijahuolto- ja palveluja tarvitseville opiskelijoille. Erityisesti koulu oli tarkoitettu kuuroille, huonokuuloisille, dysfaatikoille, muille kommunikaatiohäiriöisille sekä kehitysvammaisille. AURA – Instituutilla oli tukipalveluna ulkopaikkakuntalaisille opiskelijoille asuntola.

AURA – Instituutin kanssa toteutettiin kolme ryhmää asuntolassa asuville opiskelijoille. Asuntolan työntekijä osallistui kunkin ryhmän toimintaan lähes aina. Ryhmät käyttivät asuntolan tiloja ja kuljetuksissa tarpeen mukaan myös pikkubussia. Asuntolan johtaja kuului hankkeen ohjausryhmään.

AURA – Instituutin kanssa toteutettiin myös yksi pitkäkestoinen ryhmä Kotitalouteen valmentavan linjan opiskelijoille. Kova-linjan toimintaan osallistui opettaja, avustaja ja ohjaajia. Toimintatilana muulloin kuin retkitoiminnassa oli ryhmän luokka. AURA – Instituutti vastasi myös ryhmän kuljetuksista ja ruokailuista.

4.2 Turun Ammatti-instituutti

Turun Ammatti-instituutin palvelutarjontaan kuuluu ammatilliseen peruskoulutukseen **valmentava ja kuntouttava** koulutus peruskoulunsa päättäneille nuorille, jotka tarvitsevat tukea ammatinvalintaansa. Valmentavan ja kuntouttavan koulutuksen tavoitteita ovat mm. opiskelutaitojen vahvistaminen ja elämän hallinnan parantaminen. Koulutuksen sisältöalueista mainittakoon vapaa-ajan taidot ja elämänhallinta.

Turun Ammatti-instituutti toteuttaa ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavaa ja valmistavaa koulutusta. Tämä **Ammattistartti** on tarkoitettu nuorille, joilla ei ole selkeää

käsitystä omasta ammatinvalinnasta tai riittäviä valmiuksia hakeutua koulutukseen tai jotka ovat jääneet ilman koulutuspaikkaa. Ammattistartin tavoitteita ovat mm. tukea persoonallisuuden kasvua, kehittää opiskelu- ja elämönhallintataitoja, laajentaa työelämän tuntemusta ja kehittää opiskelunvalmiuksia. Koulutuksen sisällöistä mainittakoon elämönhallintataidot sekä eri ammatteihin ja työelämään tutustuminen.

Ammatti-instituutin Valmentavan ja kuntouttavan linjan kanssa toteutettiin yksi lukuvuoden kestävä toimintakokonaisuus. Toimintaan osallistui linjan opettaja ja ohjaaja, linjan luokka oli toimintatilana ja Ammatti-instituutti vastasi nuorten ruokailuista ja osin liikkumisesta.

Ammattistarttiluokan kanssa toteutettiin lukuvuoden pituinen toimintakokonaisuus, ensin koko luokan kanssa, sitten luokka kahteen pienryhmään jaettuna. Luokan opettaja osallistui koko luokan kanssa järjestettyyn toimintaan. Ammatti-instituutti vastasi nuorten ruokailuista ja osin liikkumisesta.

4.3 Oppimisvaikeusjärjestöt

Pirkanmaan alueella hankkeen yhteistyökumppanina olivat seuraavat järjestöt:

- Aivohalvaus- ja dysfasialiitto ry
- Pirkanmaan Dysfasiayhdistys ry
- Pirkanmaan ADHD-yhdistys ry
- Aspergerin syndrooma- ja autismiyhdistys TSAU! ry
- Omapolku ry:n Omavoima-projekti

Aivohalvaus- ja dysfasialiitto ry on kansanterveys-, vammais- ja potilasjärjestö, joka tukee edustamiensa ryhmien arjessa selviytymistä. **Pirkanmaan Dysfasiayhdistys ry** on Aivohalvaus- ja dysfasialiiton alueellinen jäsenyhdistys. **Pirkanmaan ADHD-yhdistys ry** ja **Tampereen seudun Aspergerin syndrooma- ja autismiyhdistys TSAU! ry** ovat tamperelaisia yhdistyksiä, jotka tekevät yhteistyötä keskenään. **Omapolku ry** on erityisen tuen tarpeessa olevien kehitysvammaisten sekä heidän omaistensa ja lähiverkostojensa kansalaistoimintajärjestö ja palveluntuottaja. Yhdistys toteutti RAY:n tuella ”Omavoima – tukimuotoja ja verkostoja palveluiden ulkopuolelle jäävien nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi” -projektia.

Oppimisvaikeusjärjestöjen kanssa järjestettiin kolme kolmepäiväistä intensiivikurssia. Aivohalvaus- ja dysfasialiitto ry:n dysfasiavastaava kuului hankkeen ohjausryhmään. Omavoima-projektin työntekijä toimi ohjaajana hankkeen projektityöntekijöiden kanssa kahdella kurssilla.

5. Projektin toteutus

Hankkeen esityönä tehtiin vuonna 2005 tutkimuskatsaus oppimisvaikeusalaan. Samoin tehtiin kartoitus mahdollisten yhteistyökumppaneiden kokemista tarpeista, joihin hankkeen avulla voisi vastata. Raha-automaattiyhdistykselle tehtiin rahoitushakemus toukuussa 2005. Avustusehdotuksesta saatiin tieto joulukuussa 2005. Avustus vahvistettiin helmikuussa 2006 ja hankkeen varsinainen toteutus aloitettiin maaliskuussa 2006. Hanketta toteutettiin helmikuun 2009 loppuun asti.

5.1 Vuosi 2006

Ryhmät:

Keväällä 2006 projektisuunnittelijat taustoittivat hankkeen alkavaa toimintaa perehtymällä oppimisvaikeuksiin sekä hankkeen yhteistyökumppaneihin ja näiden palveluihin. Kevään aikana käytiin yhteistyökumppanien edustajien kanssa neuvotteluja alkavan toiminnan tavoitteista, ryhmien muodostamistavoista sekä käytännön toteutusmahdollisuuksista. Ryhmien käynnistämistä valmisteltiin loppukeväästä.

Syksyllä 2006 AURA-instituutin kanssa käynnistettiin kaksi ryhmää: Asuntolan ensimmäinen poikaryhmä ("Ryhmä Rämä") sekä Kotitalouteen valmentava linja ("KOVA"). "Ryhmä Rämään" kuului 6 nuorta ja sillä oli syksyn aikana 10 toimintapäivää. "KOVAAN" kuului 8 nuorta ja sillä oli syksyn aikana 8 toimintapäivää.

Aivohalvaus- ja dysfasialiitto ry:n kanssa pyrittiin koko vuoden 2006 ajan käynnistämään liiton tarpeiden mukaista ryhmätoimintaa Pirkanmaan alueen nuorille. Tampereella pidettiin syyskuussa 2006 tiedotustilaisuus aiheesta. Loppusyksyn 2006 aikana tehtiin ammatillisiin oppilaitoksiin kohdennettu tiedotus- ja tiedonkeruukierros. Näistä toimista huolimatta nuorten ryhmätoimintaa ei saatu Pirkanmaalla käynnistettyä vuoden aikana.

Vuonna 2006 järjestettiin ryhmätoimintaa **yhteensä** kahdelle (2) ryhmälle yhteensä 18 toimintapäivää. Toimintaan osallistui yhteensä 14 nuorta.

Materiaalin kehittäminen:

Vuoden 2006 ajan hankkeen kehittämistyössä keskityttiin arjenhallinnan oppimisen seikkailukasvatuksellisten työmenetelmien kehittämiseen ja soveltamiseen kahden kohderyhmän kanssa. Ryhmien toiminnasta dokumentoidut havainnot olivat pohjana menetelmien mallintamiselle.

Koija - Oppimisvaikeudet ja elämänhallinta – projekti oli osa RAY:n perustamaa oppimisvaikeusohjelmaa. Ohjelma on RAY:n uudenlainen kokeilu hankkeiden toteutuksen, yhteistyön ja vaikuttavuuden tukemiseksi ja kehittämiseksi. Vuonna 2006 ohjelmassa oli mukana KOTA ry:n lisäksi 12 järjestöä. Vuoden aikana tehtiin yhteistyötä ohjelmassa mukana olevan Kehitysvammaliiton Vuotu-hankkeen kanssa.

5.2 Vuosi 2007

Ryhmät:

Vuoden 2007 kevään aikana päätettiin AURA-instituutin asuntolan ryhmän ("Ryhmä Rämä") toiminta sekä kotitalouteen valmentavan ("KOVA") linjan lukuvuoden 2006 – 2007 ryhmätoiminta. "Ryhmä Rämään" kuului 6 nuorta ja sillä oli kevään aikana 10 toimintapäivää. "KOVAAN" kuului 8 nuorta ja sillä oli kevään aikana 9 toimintapäivää, joista kaksi viimeistä päivää muodostivat kaksipäiväisen leirikoulun.

Aivohalvaus- ja dysfasialiitto ry:n, Pirkanmaan Dysfasiayhdistys ry:n, Pirkanmaan ADHD-yhdistys ry:n ja Tampereen seudun Aspergerin syndrooma- ja autismiyhdistys TSAU! ry:n kanssa järjestettiin maaliskuussa kolmepäiväinen (3) kurssijakso Lempäälässä Pirkanmaalla. Kurssille osallistui kuusi (6) nuorta.

Vuoden 2007 keväällä järjestettiin ryhmätoimintaa **yhteensä** kolmelle (3) ryhmälle yhteensä 22 toimintapäivää. Kevään toimintaan osallistui yhteensä 20 nuorta.

Syksyllä 2007 käynnistyi uusi poikaryhmä AURA-instituutin asuntolassa. Ryhmään kuului kuusi (6) nuorta ja heidän kanssaan toteutettiin syksyn aikana kuusi (6) toimintapäivää.

Turun Ammattikorkeakoulun kanssa toteutettiin Tukialus-opintoihin liittyvä toimintakokonaisuus AURA-Instituutin asuntolan tyttöjen ryhmälle. Sosionomiopiskelijat toteuttivat KOTA ry:n työntekijän ohjauksessa syksyn aikana kuusi (6) ryhmäkertaa seitsemälle (7) nuorelle.

AURA-Instituutin Kova-linjan kahdeksan (8) opiskelijan kanssa toteutettiin yksi (1) toimintapäivä.

Turun ammatti-instituutin valmentavan ja kuntouttavan linjan (Valku) opiskelijoiden (10 nuorta) kanssa toteutettiin seitsemän (7) toimintapäivää.

Turun ammatti-instituutin Ammattistartti-luokan 16 opiskelijan kanssa toteutettiin kolme (3) toimintapäivää.

Tampereen seudun Aspergerin syndrooma- ja autismiyhdistys TSAU! ry:n, Pirkanmaan Dysfasiayhdistys ry:n ja Omapolku ry:n kanssa järjestettiin elokuussa kolmepäiväinen (3) kurssijakso Näsijärvellä. Pirkanmaalla. Kurssille osallistui neljä (4) nuorta.

Vuoden 2007 syksyllä järjestettiin ryhmätoimintaa **yhteensä** kuudelle (6) ryhmälle yhteensä 26 toimintapäivää. Syksyn toimintaan osallistui yhteensä 51 nuorta.

Koko vuoden 2007 aikana järjestettiin ryhmätoimintaa yhteensä kahdeksalle (8) eri nuortenryhmälle yhteensä 48 toimintapäivää. Vuoden 2007 toimintaan osallistui yhteensä 63 nuorta. Näistä nuorista 14 ("Ryhmä Rämän" ja "Kovan" nuoret) oli mukana jo vuoden 2006 toiminnassa.

Materiaalin kehittäminen:

Projektin toteutuksen tueksi kutsuttiin asiantuntijoista ja yhteistyökumppaneista koostuva ohjausryhmä. Se aloitti toimintansa helmikuussa 2007 ja kokoontui vuoden aikana neljä (4) kertaa. Ohjausryhmän tehtäväksi vakiintui hankkeessa tehtävän kehittämistyön tukeminen. Ohjausryhmä on tarkemmin esitelty luvussa ”7. Materiaalin kehittäminen”.

Vuoden 2007 aikana hankkeessa koottiin materiaalia ja kokemuksia arjen hallinnan mallin kehittämistyön tueksi. Taustoitustyön ja erityisesti pilottiryhmistä saatujen kokemusten perusteella talven ja kevään 2007 aikana tehtiin alustavaa mallinnustyötä ja alettiin kehittää toimintavalikoita ja -materiaaleja. Tässä työvaiheessa projektityöntekijöiden tukena olivat keskustelut yhteistyökumppanien kanssa sekä projektin ohjausryhmä.

Alkuperäisenä kehittämistavoitteena ollut, Arjen Hallinnan Mallin (AHM) kehittämistä oppimisvaikeuksisten nuorten elämänhallinnan mittaamisen ja arvioinnin työkaluksi lavennettiin keväällä 2007. Tavoitteeksi tuli kehittää laaja nuorten ryhmien ohjaamisen menetelmävalikko, jonka teemoja ovat arjen hallinnan mallintaminen, ryhmien ohjaaminen, seikkailukasvatus sekä oppimisvaikeuksien erityispiirteet.

Syksyn 2007 aikana hankkeessa toteutettiin CAF-itsearviointiprosessin väliarviointivaihe. CAF-menetelmällä arvioitiin hankkeen toimintaa (johtajuus, henkilöstöjohtaminen, strategiat ja toiminnan suunnittelu, kumppanuudet ja resurssit, prosessit ja muutosjohtaminen). Lisäksi arvioitiin hankkeen sen hetkisiä tuloksia (henkilöstötulokset, asiakas- ja kansalaisyhteiskunnan tulokset, yhteiskunnalliset tulokset, suorituskykytulokset) suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Itsearviointin loppuarviointiosana toteutettiin hankkeen päättymisvaiheesta alkuvuodesta 2009. Syksyllä 2007 CAF-itsearviointia ohjasi ja konsultoi Varsinais-Suomen Lastensuojelujärjestöjen Palveluohjaushankkeen kehittävä sosiaalityöntekijä Oona Ylönen.

Hankkeen projektityöntekijät kehittivät ammattitaitoaan ja saivat tukea hankkeen kehittämistyöhön kahdesta seminaarista vuoden 2007 aikana. Tammikuussa he osallistuivat valtakunnalliseen seikkailukasvatusalan seminaariin Anjalassa ja lokakuussa Suomen sosiaalipedagogisen seuran 10-vuotisjuhlaseminaariin Turussa.

Koija-Oppis -hanke oli osa RAY:n Oppimisvaikeusohjelmaa, jossa vuonna 2007 oli mukana yhteensä 22 hanketta.

5.3 Vuosi 2008

Ryhmät:

Vuoden 2008 talven ja kevään aikana jatkettiin syksyllä 2007 alkaneita ryhmätoimintoja. AURA-instituutin asuntolan toisen poikaryhmän kanssa toteutettiin viisi (5) toimintapäivää, ryhmässä oli kolme (3) nuorta.

AURA-Instituutin Kova-linjan yhdeksän (9) opiskelijan kanssa jatkettiin loppusyksystä 2007 aloitettua ryhmätoimintaa. Ryhmän kanssa toteutettiin neljä (4) toimintapäivää, joista kaksi viimeistä muodostivat kaksipäiväisen leirikoulun.

Turun ammatti-instituutin valmentavan ja kuntouttavan linjan (Valku) opiskelijoiden (9) kanssa jatkettiin syksyllä 2007 alkanutta ryhmätoimintaa ja toteutettiin seitsemän (7) toimintapäivää.

Turun ammatti-instituutin Ammattistartti luokan kanssa jatkettiin syksyllä 2007 alkanutta toimintaa. Koko ryhmän (16 nuorta) kanssa toteutettiin tammikuussa yksi ja toukokuussa toinen toimintapäivä, yhteensä kaksi (2) päivää.

Alkupalvesta 2008 Ammattistarttiluokka jaettiin kahteen itsenäiseen toimintaryhmään. Ensimmäiseen ryhmään kuului 9 nuorta ja sen kanssa toteutettiin viisi (5) toimintapäivää. Toiseen ryhmään kuului 4 nuorta, toimintapäiviä toteutettiin viisi (5). Yhteensä vuonna 2008 Ammattistarttiluokan 16 opiskelijan kanssa toteutettiin 12 toimintapäivää.

Vuoden 2008 kevätkaudella järjestettiin ryhmätoimintaa **yhteensä** kuudelle (6) ryhmälle yhteensä 28 toimintapäivää. Kevään toimintaan osallistui yhteensä 37 nuorta.

Syksyllä 2008 toteutettiin hankkeen viimeinen ryhmätoiminta. Omapolku ry:n Oma-voimaprojektin kanssa järjestettiin elokuussa kolmepäiväinen (3) kurssijakso Turussa ja Kaarinassa. Kurssille osallistui neljä (4) nuorta.

Koko vuoden 2008 aikana järjestettiin ryhmätoimintaa yhteensä seitsemälle (7) eri nuortenryhmälle yhteensä 31 toimintapäivää. Vuoden 2008 toimintaan osallistui yhteensä 41 nuorta. Näistä nuorista 37 oli mukana jo vuoden 2007 toiminnassa.

Materiaalin kehittäminen:

Vuoden 2007 aikana alkaneiden ja keväällä 2008 loppuunvietyjen ryhmien toiminnasta koottiin edelleen materiaalia ja kokemuksia arjen hallinnan mallin kehittämistyön tueksi. Kehitettävästä ryhmänohjaamisen materiaalista tehtiin ensimmäisiä versioita kevään aikana. Projektin toteutuksen tueksi koottu ohjausryhmä kokoontui vuoden aikana kolme kertaa. Se tuki kehittämistyötä kommentoimalla materiaalin versioita sekä ehdottamalla lisäyksiä, tarkennuksia ja poistoja. Keväällä ja kesällä ryhmien toimintaa arvioitiin yhteistyökumppanien edustajien kanssa. Arviointitietoa käytettiin kehittämistyön tukena.

Koija - Oppimisvaikeudet ja elämänhallinta -hanke oli mukana **RAY:n oppimisvaikeusohjelmassa** koko toteuttamisensa ajan. Ohjelman tarkoituksena oli etsiä uusia toimintamalleja lasten ja nuorten oppimisvaikeuksien varhaiseen toteamiseen ja niistä aiheutuvan syrjäytymisen estämiseen tai katkaisemiseen. Ohjelmassa on mukana 22 hanketta, joista Koija - Oppimisvaikeudet ja elämänhallinta -hanke sekä 12 muuta hanketta jo vuodesta 2006 ja yhdeksän vuodesta 2007 alkaen. Ohjelma jatkuu edelleen. Ohjelmaan kuului hankkeiden yhteistapaamisia, tapaamiset ja kokemusten vaihto muutamien hankkeiden (Kehitysvammaliiton Vuotu-hanke, Valtakunnallinen Työpajayhdistys) edustajien kanssa sekä RAY:n kehittämispäällikön käynti KOTA ry:ssä 2008. Ohjelmasta saatiin jonkin verran tukea hankkeen arvioinnille.

Tammikuussa 2008 projektityöntekijät osallistuivat valtakunnalliseen seikkailukasvatuseminaariin Nuorisokeskus Marttisissa Virroilla. Toinen projektityöntekijä ohjasi seminaarissa työpajaa, jonka aiheena oli seikkailukasvatuksellinen ryhmätoiminta. Lokakuussa projektityöntekijät osallistuivat Valtakunnallisille Lastensuojelupäiville Jyväskylässä ja Sosiaalipedagogiikan päiville Tampereella.

5.4 Vuosi 2009

Vuoden 2009 alussa tehtiin arviokysely yhteistyökumppaneiden edustajille hankkeen vaikutuksista ja hyödyistä.

Projektityöntekijät osallistuivat tammikuussa kansalliseen Seikkailukasvatuseminaariin Oulussa ja jakoivat hankkeen kokemuksia ja osaamistaan seikkailukasvatusalan yhteistyöverkostossa.

Helmikuun aikana kirjoitettiin valmiiksi, kuvitettiin ja taitettiin tukimateriaali elämänhallinnan tukemiseen tähtäävän, ammatillisesti ohjatun nuorten ryhmätoiminnan toteuttamiseksi.

Alkuvuodesta toteutettiin myös CAF-itsearviointiprosessin jälkimmäinen osuus ja laadittiin tuloksista.

Hankkeesta laadittiin tämä loppuraportti sekä loppuselvytys.

6. Ryhmät

Koija - Oppimisvaikeudet ja elämänhallinta -hankkeessa toteutettiin ryhmätoimintaa vuosina 2006 – 2008. Yhteensä ryhmiä oli 11, ryhmätoimintaan osallistui 67 nuorta ja toimintapäiviä toteutettiin 97.

Ryhmistä kolme oli oppilaitoksen asuntolan nuorista koostuvia. Näiden ryhmien toiminta oli nuorten vapaa-ajalle sijoitettavaa ja ryhmäkoot olivat pienehköjä (2-7 nuorta / tapaaminen). Viisi ryhmää oli ammatillisten oppilaitosten linjoja. Näiden toiminta oli osa oppilaitoksen opetusta ja ryhmäkoot suurehkoja (7 – 16 nuorta / tapaaminen). Pirkanmaalaisten oppimisvaikeusjärjestöjen kanssa toteutettu toiminta taas oli muodoltaan kurssimaista ja osallistujamäärät pieniä (4 – 6 nuorta / kurssi).

Kullakin ryhmällä oli arjen ja elämän hallintaan liittyviä tavoitteita, joihin vastattiin seikkailukasvatuksellisella ryhmätoiminnalla. Toiminta-aihepiirien seikkailukasvatuksellisella lähestymistavalla pyrittiin luomaan nuorille myönteinen ja kykenevä kuva itsestään. Toimintaan liittyvistä järjestelyistä annettiin nuorille mahdollisimman runsaasti yhteydenotto- ja järjestelyvastuuta, jotta heidän kokemuksensa asioiden selvittämisestä ja kommunikoinnista vieraidenkin tahojen kanssa kasvaisi. Toiminnassa painotettiin myönteisen minäkuvan vahvistamista ja arjen hallinnan eri elementtejä.

6.1 AURA-instituutin ryhmät

AURA – Instituutin asuntolan kanssa toteutettiin hankkeen aikana kolme nuortenryhmää: kaksi poikien ja yksi tyttöryhmä. Ajallisesti tapaamiset sijoituivat opiskelijoiden vapaa-aikaan iltaisin, toiminnan alkamisaikaa säätivät oppituntien ja työharjoitteluiden päättymisajankohta. Kokoontumiset tapahtuivat tarkoitukseen osoitetussa paikassa asuntolan tiloissa. Ryhmätila oli varustettu yhteiseen oleskeluun, keskusteluun, ruuanlaittoon ja ruokailuun. Omasta tilasta käsin kukin ryhmä lähti usein asuntolan ulkopuolelle toimimaan. Ryhmätilan lisäksi toimintaympäristöinä olivat esimerkiksi läheinen puisto, ulkoilualue, kauppa, uimahalli, kiipeilyseinä, sukelluskoulutustilat ja sukellusallas.

6.1.1 Asuntolan poikaryhmä 1, ”Ryhmä Rämä”

Aura-instituutin asuntolan ensimmäinen poikaryhmä oli koottu asuntolan työntekijöiden toimesta syksyllä 2006. Ryhmä jatkoi kevään 2007 ajan. Ryhmä oli vahvuudeltaan 6 nuorta miestä (17 – 27 -vuotiaita). Heillä oli kielellisiä erityistarpeita, yleisin diagnoosi oli dysfasia. Ryhmä kokoontui 10 kertaa syksyllä 2006 ja 10 kertaa keväällä 2007, yhteensä 20 toimintapäivää.

Ryhmän kanssa määritellyt oppimistavoitteet liittyivät elämässä tarvittavien taitojen oppimiseen ja harjoitteluun toiminnallisuuden avulla. Toiminnallisena aihepiirinä syksyn 2006 ja alkutalven 2007 aikana oli sukellus. Tämän aihepiirin ympärille rakennettiin toimintasisältöjä, joilla pyrittiin kohti ryhmän oppimistavoitteita. Toimintoina oli pintasukelluksen harjoittelu, sukellusvälineiden asianmukainen käyttö, turvallisuus, laitesukelluksen teoriakoulutus sekä laitesukellus uima-altaalla. Ryhmässä refleктоitiin laitesukellusprojektin vaatimia ponnistuksia, koettuja ja opittuja asioita, havaintoja omasta toiminnasta ja oman toiminnan rajoista sekä vastaavia.

Kevään 2007 toiminta painottui tulevaisuuden rakentamisen ja itsenäisen arjenhallinnan aihepiireihin. Toiminnastaan ryhmä teki julkaisun ”Ryhmä Rämän Historiikki”.

6.1.2 Asuntolan poikaryhmä 2

Syksyllä 2007 käynnistyi uusi AURA-instituutin asuntolan poikaryhmä. Ryhmään kuului alun perin seitsemän, myöhemmin kuusi nuorta ja heidän kanssaan toteutettiin syksyn aikana kuusi toimintajaksoa. Ryhmän nuoret olivat enimmäkseen ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoita ja iältään muutaman vuoden nuorempia kuin asuntolan ensimmäisen poikaryhmän nuoret. Ryhmä tapaamisia syksyllä 2007 oli kuusi ja keväällä 2008 viisi, yhteensä 11 toimintapäivää.

Ryhmän yleistavoitteeksi vakiintui ”nuoren miehen hyvä arki asuntolassa”, tavoitteet liittyivät asuntolassa tarvittavien arjen hallinnan taitojen kehittämiseen. Tapaamisten teemoja olivat: Fyysisen ympäristön hahmottaminen, terveys ja liikunta, voimailu, potkunyrkkeily, kiipeily, siisteys ja varusteista huolehtiminen, ruuanlaitto, hintatietoisuus, taloudellisuus, sitoutuminen pitkään oppimisprosessiin (laitesukellus), sisäinen koti ja tulevaisuuden haaveet.

6.1.3 Asuntolan tyttöryhmä

Yhteistyössä Turun Ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelman Tukialusopintojen kanssa toteutettiin syksyllä 2007 toimintaprosessi AURA-instituutin asuntolan tyttöjen ryhmälle. Ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijat toteuttivat syksyn aikana kuusi ryhmäkertaa, jossa käsiteltiin mm. tyttöjen hyvinvointiin, ystävyyyteen, seksuaalisuuteen ja arjen hallinnan taitoihin liittyviä teemoja. KOTA ry:n työntekijä ohjasi sosionomiopiskelijoiden työskentelyä ja osallistui useimpiin ryhmäkertoihin. Tyttöryhmään osallistui seitsemän tyttöä, ryhmätapaamisia oli kuusi.

6.1.4 Kotitalouteen valmentava linja (KOVA)

AURA – instituutin Kotitalouteen valmentavan linjan ryhmä, ”KOVA”, oli lukuvuoden 2006 – 2007 vahvuudeltaan kahdeksan nuorta. Lukuvuoden 2007 – 2008 aikana ryhmän vahvuus oli niin ikään 8 nuorta, joista neljä oli uusia opiskelijoita ja neljä jatkavia.

Nuoret olivat oppimisvaikeuksisia, heillä on erilaisia kielellisiä erityisvaatimuksia ja monella myös kehitysvamma. Ryhmän kokoontumiset tapahtuivat varsinaisena opiskeluaikana, alkamisen ja päättymisen ajankohtaa säätelevät opiskelijoiden koulukyytien aikataulus. Kokoontuminen tapahtui ryhmän omassa luokassa oppilaitoksen tiloissa, josta useimmiten siirrytään muualle toimintapäivän ajaksi ja johon toiminnan jälkeen palattiin. Ryhmälle toteutettiin myös kaksi kaksipäiväistä leirikoulua. Vuonna 2006 ryhmällä oli 8 toimintapäivää. Vuonna 2007 toimintapäiviä oli 10, joista kaksi oli kaksipäiväistä leirikoulua. Vuonna 2008 ryhmällä oli 4 toimintapäivää, joista kaksi oli leirikoulua. Yhteensä toimintapäivä KOVA-ryhmällä oli 22.

Ryhmän tavoitteita olivat: toisten ihmisten huomioimisen ja ryhmätöytäitojen harjoittelu, oppilaitoksen ulkopuoliseen maailmaan tutustuminen ja laitostumisen välttäminen, opiskelijoiden subjektiivinen ja aktiivinen orientoituminen tulevaisuuteen, tunne elämän jatkumisesta ja omista vaikutusmahdollisuuksista, laadukas vapaa-aika ja harrastaminen.

Työtapanä käytettiin yleensä retkiä lähiympäristöön. Toimintapäiviin liittyi aina oppimisteemoja, joihin ryhmä perehtyi ennen toimintaan lähtöä, joista muistuttiin toiminnan aikana ja joita reflektoitiin toiminnan jälkeen. Toimintateemoina olivat mm. ryhmäharjoitteet, retkeily, melonta, maalaus, maastoruuanlaitto, kädentaitotehtävät, ravintolaruokailu, varjoteatterin teko, talvitoiminnan turvataitojen harjoittelu, merijätutkimus, jousiammunta, valokuvaus, vapaa-aikapassityöskentely, liikunta ja urheilu, leiritoiminta.

Toimintaympäristöinä olivat koulun piha, lähipuisto, kauppa, urheilupuisto, nuorisokeskus, retkeilyalueet Turussa ja Kaarinassa, uimaranta, meri ja rauhoitettu suoalue. Molemmat leirikoulut järjestettiin leirikeskuksessa, ensimmäinen Rymättylässä ja toinen Turussa.

6.2 Turun Ammatti-instituutin ryhmät

Hankkeessa aloitettiin syksyllä 2007 yhteistyö uuden kumppanin, Turun ammatti-instituutin kanssa. Ammatti-instituutin eri yksiköissä käynnistettiin kaksi uutta ryhmää, Valmentava ja kuntouttava linja (Valku) sekä Ammattistarttiluokka (Asta). Ryhmät toimivat lukuvuoden 2007 – 2008. Molempien ryhmien nuoret olivat peruskoulun päättäneitä ja ammatilliseen koulutukseen kiinnittyviä. Valku-ryhmän nuorilla oli lisäksi erityisiä oppimisvaikeuksia. Molempien ryhmien toiminta oli osa opintoja ja tapahtui kouluajalla.

6.2.1 Valmentava ja kuntouttava linja (Valku)

Valmentavan ja kuntouttavan linjan (Valku) opiskelijoiden kanssa toteutettiin lukuvuoden 2007 – 2008 aikana 14 toimintajaksoa. Linjan luonteen vuoksi nuorten määrä vaihteli, kaikkiaan toimintaan osallistui 11 nuorta.

Ryhmän toiminnoissa painottuivat tutustuminen, ryhmäytyminen ja turvallisen ryhmäilmapiirin luominen sekä nuorten elämäntilanteen, taitojen ja erityistarpeiden kartoittaminen. Toiminnan teemoja olivat: ruuanlaitto retkioloissa, geokätkentä, primitiivitaidot, melonta, kiipeily, arjen hallinnan perustaidot, kuntonyrkkeily, terveys ja hygienia, pintasukellus, jousiammunta, kaupunkisuunnistus, kädentaitotehtävät.

6.2.2 Ammattistartti-luokka

Lukuvuonna 2007 – 2008 koko Ammattistartti-luokan kanssa toteutettiin 5 toimintajaksoa, joista 3 syys- ja 2 kevätlukukaudella. Luokan koko oli enimmillään 16 nuorta. Toiminta oli osa luokan elämönhallinnan taitojen opintoja.

Syksyllä 2007 ja tammikuussa 2008 ryhmän toiminnoissa painottuivat tutustuminen, ryhmäytyminen ja turvallisen ryhmäilmapiirin luominen sekä nuorten elämäntilanteen, taitojen ja erityistarpeiden kartoittaminen. Toiminnan teemoja olivat: ryhmässä toiminta, ruuanlaitto ulkona, kaupunkisuunnistus, palveluiden hankkiminen ja asiointi, kuntonyrkkeily, hyvän kunnon merkitys, siisteys, hygienia, asianmukainen varustautuminen ja varusteista huolehtiminen. Toukokuussa 2008 järjestetyn luokan yhteisen toimintapäivän teemana oli ensiapu ja turvataidot.

Kevätlukukauden 2008 aikana toimintatapaa tarkistettiin ja luokka jaettiin toiminnallisten teemojen mukaisesti kahteen ryhmään.

Sukellusryhmän teemana oli sukeltaminen. Tavoitteena oli toteuttaa laitesukelluskokeilu. Sisältöinä olivat: alan perusvälineet, perustekniikat, turvallisuus, harjoittelu, kouluttautuminen ja laitesukelluksen kokeilu. Sukellusprosessin toteutusta käsiteltiin ryhmässä metaforana arjen hallinnan harjoittamisesta. Sukellusryhmään kuului 9 nuorta, toimintakertoja oli 5.

Kiipeilyryhmän teemana oli kiipeily ja köysitoiminta. Tavoitteena oli tutustua kiipeilyn lajeihin ja tuottaa Ammattistarttiluokkien käyttöön kuvitettu materiaali köysitoiminnasta. Ryhmän toiminta muotoutui kuitenkin keskustelulliseksi. Ryhmän teemoina olivat tarpeiden huomioiminen, motivoituminen, vastarinta, työelämätaidot, sitoutuminen, vastuullisuus, päätöksenteko. Ryhmään kuului 4 nuorta, tapaamisia oli 5.

6.3 Aivohalvaus- ja dysfasialiitto ry ja Omapolku ry

Aivohalvaus- ja dysfasialiitto ry:n kanssa käytiin vuoden 2006 aikana neuvotteluja yhteistyön mahdollisista muodoista ja kohderyhmistä. Liiton tarpeiden mukaisesti ryhmätoimintaa suunniteltiin Pirkanmaan alueen nuorille. Tampereella pidettiin syyskuussa 2006 tiedotustilaisuus kielellisistä erityisvaikeuksista omaaville nuorille, heidän vanhemmilleen ja muille asiasta kiinnostuneille. Koska avoin tiedottaminen ei tavoittanut kohderyhmää, toteutettiin loppusyksyn 2006 aikana uusi ammatillisiin oppilaitoksiin kohdennettu tiedotus- ja tiedonkeruukierros, jonka tavoitteena oli löytää kielellisiä erityisvaikeuksia omaavia nuoria ja koota heistä ryhmä. Useista yhteydenotoista huolimatta nuorten ryhmiä ei saatu koottua vuoden 2006 aikana.

Tammikuussa 2007 pidettiin Pirkanmaan Dysfasiayhdistys ry:n, Pirkanmaan ADHD-yhdistys ry:n, Tampereen seudun Aspergerin syndrooma- ja autismiyhdistys TSAU! ry:n sekä KOTA ry:n yhteistyötapaaminen, jossa sovittiin nuorten leirimuotoisen viikonloppukurssin järjestämisestä kevään aikana. Kurssille haki kahdeksan nuorta. Nuorille ja heidän vanhemmilleen järjestettiin valmistava ryhmätapaaminen Tampereella 14.3.2007. Nuorten viikonloppukurssi järjestettiin maaliskuussa Lempäälässä. Kurssi kesti kolme päivää ja sille osallistui 6 nuorta. Nuorten ryhmä ja vanhemmat olivat halukkaita jatkamaan ryhmätoimintaa kurssimuotoisena.

Yhteistyössä Pirkanmaan autismi- ja aspergeriyhdistyksen, Pirkanmaan Dysfasiayhdistys ry:n ja Omapolku ry:n kanssa järjestettiin toinen kurssi elokuussa 2007. Kolmepäiväinen leirimuotoinen kurssi toteutettiin Taulasalon retkisaarella Näsijärvellä Tampereella. Sisältöinä oli melonta, retkeily luonnossa, ruuanlaitto maastossa ja kädentaitotehtävät. Kurssille osallistui neljä nuorta. Omapolku ry:n työntekijä toimi ohjaajana yhdessä projektityöntekijöiden kanssa.

Omapolku ry:n Omavoima-projektin kanssa järjestettiin kolmas nuorten elämänhallintakurssi elokuussa 2008. Kolmepäiväinen kurssi toteutettiin Kaarinassa. Sisältöinä olivat melonta merellä, retkeily, purjeveneily, ruuanlaitto maastossa ja kädentaitotehtävät. Kurssille osallistui neljä nuorta. Omavoima-projektin työntekijä toimi ohjaajana yhdessä projektityöntekijöiden kanssa.

7. Materiaalin kehittäminen

Hankkeessa alettiin kehittää Arjen Hallinnan Mallia (AHM) oppimisvaikeuksisten nuorten elämähallinnan mittaamisen ja arvioinnin työkaluksi. Vuonna 2006 projektityöntekijät perehtyivät oppimisvaikeuksien erityispiirteisiin. Tältä pohjalta sekä yhteistyökumppaneiden ja ryhmien tavoitteiden perusteella suunniteltiin pilottiryhmien toiminta niin, että se tuotti tietoa kehittämistyöhön.

Vuosien 2007 – 2008 aikana pilottiryhmien toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa hankittiin kokemustietoa työtapojen soveltuvuudesta, kehittämistarpeista ja hyvistä käytännöistä. Kustakin ryhmästä dokumentoitiin suunnitelmia, toteutuneita sisältöjä, purkavia ja arvioivia keskusteluja. Kustakin ryhmästä pidettiin ryhmäpäiväkirjaa, johon kirjattiin ohjaajien havaintoja ryhmästä ja ryhmäläisistä. Ryhmien toimintaa myös valokuvattiin.

Taustoitustyön ja ryhmistä saatujen kokemusten perusteella tehtiin mallinnustyötä ja alettiin kehittää toimintavalikoita ja -materiaaleja. Projektityöntekijöiden tukena kehittämistyössä olivat keskustelut yhteistyökumppanien kanssa sekä projektin ohjausryhmä.

Vuoden 2007 aikana kehittämistyön tavoitetta lavennettiin. Kehitettävää mittaamisen ja arvioinnin työkalua laajennettiin menetelmävalikoksi elämähallinnan taitojen oppimiseen tähtäävän, ammatillisesti ohjatun nuorten ryhmätoiminnan tueksi. Kehittämistyö samoin kuin osa ryhmätoiminnoista jatkui vuonna 2008.

Hankkeen kehittämistyön tuloksena syntyneen ”Arki hallintaan – Nuorten ryhmätoiminnan ohjaaminen” -materiaalin teemoja ovat arjen hallinnan mallintaminen, seikkailukasvatus, ryhmien ohjaaminen yleensä sekä oppimisvaikeusryhmien ohjaamisen erityispiirteet. Tukimateriaali julkaistaan sekä sähköisenä että painettuna. Materiaali on kaksiosainen: ensimmäinen osa kuvaa ryhmätoiminnan viitekehyksiä teoreettisesti, toinen osa taas viitekehysten mukaisten toimintojen ohjaamista käytännön tasolla. Materiaalin kirjoitus valmistuivat helmikuussa, kuvitus ja taitto maaliskuussa 2009.

Ohjausryhmä

Projektin toteutuksen tueksi kutsuttiin alkuvuodesta 2007 asiantuntijoista ja yhteistyökumppaneista koostuva ohjausryhmä. Ohjausryhmä kokoontui vuonna 2007 neljä ja vuonna 2008 kolme kertaa, yhteensä siis 7 kertaa. Lisäksi ryhmän jäsenet kommentoivat kehitettävän materiaalin eri versioita sähköpostitse. Ohjausryhmään kuuluivat:

- AURA – Instituutista asuntolan johtaja Annika Dahlström
- Turun opetustoimesta erityisopettaja Juha Harju
- Varsinais-Suomen Lastensuojelujärjestöt ry:stä kehittävä sosiaalityöntekijä Oona Ylönen (1.8.2008 lähtien Ensi- ja turvakotien liiton järjestöpäällikkö)
- Aivohalvaus- ja Dysfasialiitto ry:stä dysfasiavastaava Elina Salo ja hänen sijaisenaan Minna Voltti helmikuuhun 2008 asti
- KOTA ry:n toiminnanjohtaja Elina Heikkilä ja molemmat projektityöntekijät Valteri Kivelä ja Juho Lempinen

8. Resurssit

8.1 Henkilöstö ja muut resurssit

Hankkeessa toimi vuosina 2006 – 2008 kaksi projektityöntekijää. Vuoden 2006 aikana he toteuttivat yhteensä 17 kuukauden työpanoksen hankkeessa, vuonna 2007 yhteensä 20 kuukauden ja vuonna 2008 yhteensä 18 kuukauden työpanoksen.

Hankkeen projektityöntekijöinä toimivat Valtteri Kivelä ja Juho Lempinen. Kivelä on peruskoulutukseltaan kasvatustieteen maisteri ja seikkailuohjaaja. Lempinen on koulutukseltaan nuorisotoiminnan ohjaaja ja seikkailuohjaaja. Molemmilla projektityöntekijöillä on Kanoottiliiton ja Suomen kiipeilyliiton auktorisoinnit melonnan ja köysitoiminnan ohjaamiseen sekä ensiapu- ja alkusammutuskoulutus. Kivelällä on lisäksi vuokravenekuljettajan todistus ja sukellustoiminnan CMAS P3-tason pätevyys. Molemmilla projektityöntekijöillä on laaja kokemus seikkailukasvatuksen menetelmien soveltamisesta kasvatus- ja ohjaustyössä.

Projektityöntekijät toteuttivat ryhmien toiminnan suunnittelu-, ohjaus- ja arviointityön sekä kehittämistyön ja osallistuivat lisäksi hankkeen hallintatyöhön. KOTA ry:n toiminnanjohtaja Elina Heikkilä osallistui hankkeen sidosryhmäyhteistyöhön, kehittämistyöhön, RAY:n Oppimisvaikeusohjelman yhteistyöhön sekä talouden seurantaan. Taloushallinnon käytännön töistä vastasi tilitoimisto.

Projektityöntekijät ja toiminnanjohtaja muodostivat projektiryhmän joka kokoontui seuraamaan ja kehittämään hankkeessa tehtävää työtä. Projektin toteutuksen tueksi kutsuttiin alkuvuodesta 2007 asiantuntijoista ja yhteistyökumppaneista koostuva ohjausryhmä, joka kokoontui vuosittain noin neljä kertaa. Sen lisäksi KOTA ry:n hallitus seurasi hankkeen etenemistä säännöllisesti kokouksissaan.

Ryhmien toiminnassa käytettiin KOTA ry:n toimintakalustoa. Hankkeen tarpeisiin hankittiin sukelluksen perusvälineistöä. Lisäksi kevään 2006 aikana uusittiin toimiston atk-kalusto ja ohjelmistot.

Ryhmien toiminta tapahtui suurelta osin yhteistyökumppaneiden tiloissa. Yhteistyökumppanit ovat vastanneet pääsääntöisesti ryhmien toiminnasta aiheutuvista matka-, ruokailu- ja toimintakuluista.

8.2 Talous

Hanke sai RAY:n projektirahoitusta kolmelle vuodelle yhteensä 190 000 euroa. Hankkeen kulut muodostuivat henkilöstökuluista ja muista toiminnan kuluista. Henkilöstökulut olivat suurin menoerä, 86 % hankkeen kuluista (noin 165 000 euroa). Muut kulut aiheutuivat henkilökunnan koulutuskuluista, auton vuokraus- ja käyttökuluista, projektinhallinnan kuluista (mm. puhelin-, atk- ja kopiointikulut), ryhmien toiminnan ohjaamisen ja kaluston ylläpidon kuluista sekä materiaalin kuvitus-, taitto- ja painatuskuluista.

9. Seuranta ja arviointi

Projekti oli jaettu toisaalta ajallisiin vaiheisiin, toisaalta ryhmäperustaisesti itsenäisiin osaprosesseihin. Vaiheita ja osaprosesseja seurattiin, dokumentoitiin ja arvioitiin KOTA ry:n projektinhallintakäytäntöjen mukaisesti. Hankkeen ryhmätoiminnan ja kehittämistyön seuranta oli organisoitu ja toteutettu pääosin KOTA ry:n omana työnä ja omia työtapoja käyttäen. Seuraavassa on tiiviisti lueteltu käytettyjä seurannan ja arvioinnin työmenetelmiä:

- Ohjaajat dokumentoivat ryhmätapaamisten suunnitelmat ja toteutuneet sisällöt
- Ohjaajat kävivät jokaisen toimintajakson päätteeksi toimintaa purkavaa keskustelua ryhmän jäsenten kanssa. Ryhmän reflektiossa käytettiin keskustelun tukena soveltavia tekniikoita (valokuvaus, piirtäminen, sosiometria, kehollinen ilmaisu ym). Keskusteluiden pääasiallinen sisältö dokumentoitiin ryhmäpäiväkirjaan.
- Ohjaajat kävivät jokaisen toimintajakson päätteeksi reflektoivaa keskustelua yhteistyökumppanin työntekijöiden kanssa. Reflektiokeskusteluiden pääasiallinen sisältö dokumentoitiin.
- Kustakin ryhmästä pidettiin ryhmäpäiväkirjaa. Se oli havaintopäiväkirja, johon kirjattiin kunkin toimintajakson järjestysnumero, jakson päivämäärä ja kellonaika, toimintapaikat, kaikki osallistuvat työntekijät, jakson tavoitteet, toteutunut sisältö, havainnot ryhmästä yleensä sekä mahdolliset erityishavainnot kustakin nuoresta, jakson pohjalta syntyneet kehittämisajatukset.
- Ohjaajat käyttivät itsearvioinnin työvälineinä työparin reflektiokeskustelua kunkin toimintajakson jälkeen sekä yllämainittua ryhmäpäiväkirjaa.
- Ryhmien toimintaa valokuvattiin luvan kanssa.
- Yhteistyötahojen työntekijöiden kanssa käytiin väliarviointikeskusteluita sekä pidettiin säännöllisesti yhteyttä sähköpostilla ja puhelimitse. Keskusteluiden keskeiset tulokset dokumentoitiin.
- Hankkeen yhteistyökumppaneille tehtiin alkutalvella 2009 kysely hankkeen toiminnan tuottamista hyödyistä ja vaikutuksista.
- Projektityöntekijöiden ja toiminnanjohtajan muodostama projektiryhmä piti tarpeen mukaan mutta vähintään kuukausittain projektipalavereja, joissa suunniteltiin tulevaa ja arvioitu mennyttä toimintaa, taloutta ja yhteistyötä. Projektiryhmän palaverista kirjattiin pääsääntöisesti muistio.
- Projektin ohjausryhmä kokoontui 2007 – 2008 seitsemän kertaa, kokouksista tehtiin muistiot.
- KOTA ry:n hallitus seurasi ja ohjasi toiminnan toteutusta ja taloutta.
- Vuonna 2007 otettiin uutena käytäntönä käyttöön CAF-itsearvioinnin projektityökaluja. Itsearviointiprosessi toteutettiin syksyn 2007 aikana. Menetelmällä arvioitiin hankkeen toimintaa, henkilöstöä ja johtajuutta sekä hankkeen sen hetkisiä tuloksia suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Syksyn 2007 CAF-prosessin ohjasi ja konsultoi Varsinais-Suomen Lastensuojelujärjestöt ry:n Palveluohjaushankkeen kehittävä sosiaalityöntekijä Oona Ylönen. CAF -menetelmällä toteutettiin itsearvioinnin toinen vaihe alkutalvesta 2009. Koko itsearviointiprosessista tehtiin raportti.
- Projektista tuotettiin väliraportit huhtikuussa 2007 ja 2008 sekä loppuraportti 2009

10. Hankkeen tulokset

Koija - Oppimisvaikeudet ja elämänhallinta -hankkeella pyrittiin parantamaan oppimisvaikeuksisten nuorten elämänlaatua, itsenäisyyden kokemista ja arjen hallinnan taitoja sekä vähentämään heidän syrjäytymisen vaaraansa ja ennaltaehkäisemään syrjäytymisestä aiheutuvia haittoja. Näitä vaikutuksia pyrittiin saavuttamaan tukemalla ja kehittämällä oppimisvaikeuksisten nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten ja organisaatioiden osaamista. Osaamista kehitettiin hankkeessa toteuttamalla yhteistyökumppaneiden kanssa nuorten ryhmätoimintaa. Ryhmätoiminnan kokemusten perusteella tuotettiin kumppaneiden käyttöön arjen hallinnan malliin ja seikkailukasvatuksellisen oppimisen viitekehukseen perustuva nuorten ryhmän ohjaamisen tukimateriaali. ”Arki hallintaan – Nuorten ryhmätoiminnan ohjaaminen” -materiaali toimii työkaluna nuorten ja nuortenryhmien kulloisenkin tilanteen kartoittamiseen, mittaamiseen ja muutostarpeiden näkyväksi tekemiseen. Sitä voi hyödyntää järjestettäessä ammattimaisesti ohjattua, elämänhallinnan tukemiseen tarkoitettua, seikkailukasvatuksellista ryhmätoimintaa oppimisvaikeuksia omaavien nuorten tukemiseksi.

Hankkeessa pyrittiin myös suoraan vaikuttamaan nuorten tilanteeseen. Hankkeen aikana toteutettuihin ryhmätoimintoihin osallistuneiden nuorten arjen hallinnan taitojen arveltiin paranevan, itsenäisyyden ja yhteisöllisyyden kokemisen lisääntyvän ja näistä johtuen nuorten elämänlaadun paranevan.

Hankkeen tuloksista, vaikutuksista ja hyödyistä pyrittiin pääsemään selville edellisessä luvussa lueteltujen seurannan ja arvioinnin työmenetelmien käytöllä. Näin saatu arviointitieto on seuraavassa ryhmitelty neljään pääkohtaan: välittömät vaikutukset nuoriin, vaikutukset yhteistyökumppaneihin, vaikutukset KOTA ry:n osaamiseen ja kehittämistyön tuki. Tulokset ja vaikutukset on yhdistelty eri arviokeskusteluista ja kirjallisista palautteista.

10.1 Nuorten ryhmätoiminnan tulokset

Koija - Oppimisvaikeudet ja elämänhallinta -hankkeessa toteutettiin ryhmätoimintaa vuosina 2006 – 2008. **Yhteensä ryhmiä oli 11, ryhmätoimintaan osallistui 67 nuorta ja toimintapäiviä toteutettiin 97.** Hankkeessa mukana olleet nuoret saivat kokemuksia osallistumisesta ammattimaisesti ohjattuun vertaisryhmätoimintaan. Ryhmätoimintaan osallistuessaan nuorilla oli mahdollisuus kokea ryhmässä seuraavia elämänhallinnan oppimisen kannalta keskeisiä asioita:

- hyväksytyksi tuleminen
- tasavertaisuuden kokeminen
- osallisuus tavoitteiden asettelusta ja toiminnasta päättämisestä
- haasteiden vastaanottaminen
- taitojen opettelu (melonta, ruuanlaitto, kiipeily, sukellus, kädentaidot, julkaisut, esiintyminen, asiointi, suunnistaminen ja ympäristön hahmottaminen, palveluihin perehtyminen jne)
- oman toiminnan arviointi
- palautteen antaminen ja saaminen vertaisryhmässä

Sekä KOTA ry:n että yhteistyötahojen työntekijöiden havaintojen ja nuorten oman kertoman mukaan hankkeen ryhmätoiminta tuki nuorten kasvua ja kehittymistä. Muutoksia oli havaittu mm. seuraavissa asioissa:

- päätösten ja valintojen tekemiseen on saatu lisää rohkeutta ja kykyä (nuoren päätös muuttamisesta omilleen opiskeluiden jälkeen)
- rohkeutta ilmaista mielipiteensä sekä kahdenkeskisessä että ryhmätilanteessa
- rohkeutta osallistua asuntolan muuhun ohjattuun toimintaan (esim. harrastuskerhot, kaupunkireissut yms)
- sosiaalisten taitojen lisääntyminen (esim. rohkeus hakea tyttöjä tanssimaan koulun bileissä, osallistuminen muuhun ohjattuun toimintaan, rohkaistuminen oma-aloitteiseen vertaisryhmätoimintaan ja kaverisuhteiden ylläpitoon)
- itsetunnon kohentuminen
- omien vahvuuksien ja voimavarojen tunnistaminen ja lisääntyminen
- fyysisessä olemuksessa ja kehon kielessä tapahtuneet muutokset / fyysisen kunnon parantuminen (sulkeutuneet, huonoryhtiset nuoret miehet oikaisivat ryhtinsä ja ottivat enemmän tilaa ympärilleen)
- yhteydenottojen ja asioimisen helpottuminen, taitojen lisääntyminen asiointipuheluiden hoitamiseen
- henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtimisen kehittyminen (liikuntaharrastuksen jälkeen suihkussa käynti oma-aloitteisesti, vaatteiden vaihto)
- uusien harrastusmahdollisuuksien kokeileminen
- ruuanlaittotaitojen lisääntyminen
- rahankäytön taitojen opettelu, tiedon lisääntyminen arjen kustannuksista
- kyky ja uskallus haaveilla ja tehdä suunnitelmia koskien omaa elämää (esim. haaveet itsenäisestä asumisesta ja opiskelun jälkeisestä elämästä)
- lisääntynyt rohkeus ottaa vastaan haasteita ja opetella uusia taitoja (esim. sukelluksen kokeilu, nyrkkeilysparrin kokeilu ohjaajan kanssa, asiointipuhelun soittaminen ulkopuoliselle kouluttajalla)

Eri yhteistyökumppaneiden kanssa pidetyissä loppuarvioinneissa kesällä ja syksyllä 2008 sekä arviokyselyssä alkuvuodesta 2009 lausuttiin **ryhmätoiminnoista yleisesti** vielä seuraavaa:

- ”Nuorten lisääntynyt osaaminen, saadut kokemukset ja opitut uudet taidot mahdollistavat niiden soveltamisen ja hyödyntämisen nuoren omassa arjenhallinnassa (opiskelu, asuminen, kaverit, perhe, seurustelu).”
- ”Ryhmätoiminnan aikana koettujen asioiden avulla arjesta oppiminen, taitojen ja uuden osaamisen hyödyntäminen opiskelussa, sosiaalisissa suhteissa, työelämässä ja muissa tulevaisuuden haasteissa.”
- ”Oppimisvaikeuksisten nuorten ryhmän arvostus on noussut oppilaitoksen sisällä.”
- ”Ryhmätoiminnassa oli nuorten itsenäisyyttä tukeva työote.”

Arviointikyselyssä alkuvuodesta 2009 **AURA – Instituutin asuntolan** ryhmistä lausuttiin seuraavaa:

- + Opiskelijat olivat innostuneita toiminnasta
- + Ryhmän prosessissa oli selkeä jänne, ”punainen lanka”
- + Erilaiset kokemukset, uudet asiat, arjen askareiden harjoittelu
- + Ryhmästä sai tukea ja turvallisuutta
- + Oppilaitoksesta jo valmistuneet pojat vierailevat edelleen asuntolassa, minkä arvelaan kertovan hyvistä kokemuksista
- + Suurin hyöty tuli ryhmätoiminnassa loppuun asti olleille nuorille
- + Nuoret saivat henkilökohtaista huomiota ja kannustusta
- + Vielä oppilaitoksessa olevien nuorten tilannetta seurataan ja itsenäistymiskehitystä arvioidaan
- + Kerhomuotoisesta toiminnasta pidettiin ja se koettiin hyödylliseksi

Arviointikyselyssä alkuvuodesta 2009 **AURA – Instituutin Kova -linjasta** lausuttiin seuraavaa:

- + Toimintaan osallistuneet opiskelijat olivat innostuneita toimintapäivistä
- + Yhteishenki kehittyi toiminnassa
- + Omista tavaroista huolehtimisen taitojen oppiminen näkyi päivittäistoiminnassa, varsinkin verrattuna opiskelijoihin jotka eivät ole osallistuneet hankkeeseen
- + Toiminta toi vaihtelua arjen yksitoikkoisuuteen opiskelijoille

Arviointikyselyssä alkuvuodesta 2009 **Ammatti-instituutin Valku -linjasta** lausuttiin seuraavaa:

- + Toiminnan aikana tapahtui odotettua syvempi ryhmäytyminen
- + Toiminta toi uusia puolia opiskelijoista näkyviin
- + Toiminta mahdollisti ensikokemukset metsässä tai vesillä olosta
- + Opiskelijat saivat kokemuksia luottamuksesta
- + Opiskelijoille tuli mahdollisuus huomata itse pystyvänsä luottamukseen
- + Toiminta tarjosi mahdollisuuksia oman oppimisen ja osaamisen havaitsemiseen

10.2 Yhteistyökumppanien tulokset

Yhteistyötahojen nuorten kanssa työskenteleville työntekijöille osallistuminen ryhmätoiminnan toteuttamiseen tuotti tietoja ja havaintoja nuorten arjenhallinnan taitojen tasosta, nuorten kiinnostuksen kohteista, tulevaisuuden suunnitelmista ja sosiaalisista taidoista. Osallistuminen hankkeeseen on tuottanut kokemuksia ja tietoa seikkailukasvatuksen menetelmistä ja arjen hallinnan mallista sekä niiden soveltamisesta omaan työhön.

Eri yhteistyökumppaneiden kanssa pidetyissä loppuarvioinneissa kesällä ja syksyllä 2008 sekä arviokyselyssä alkuvuodesta 2009 lausuttiin yhteistyötahojen työntekijöiden osaamisen kehittymisestä seuraavaa:

- + Ryhmän toiminnan havainnointitaitojen kehittyminen, nuorten ryhmässä toimimisen ja tekemisen tuottamien havaintojen huomaaminen (verrattuna luokkaympäristöön)
- + Ryhmäharjoitteiden ja toiminnan tavoitteellinen käyttö omassa opetus- ja ohjaustyössä
- + Nuorten oppimistavoitteiden tarkempi käsittely oppitunnin tai -kokonaisuuden alussa sekä nuoren oppimisen tarkempi reflektointi tunnin / kokonaisuuden jälkeen, asioiden tarkempi kirjaaminen näkyville
- + Valokuvien (ja muiden kuvien) käytön ja soveltamisen merkityksen ymmärtäminen oppimisen ja ohjaamisen tukena

- + Oppimisympäristön laajentuminen koulurakennuksen ulkopuolelle (kaupunki, puistot, luonto)
- + Ryhmän turvallisuuden ja turvallisen ilmapiirin luomisen merkitys ryhmän ohjauksessa
- + Oivallus: ”Nuoren arki ei ole vain koulussa vaan opiskeluun vaikuttaa myös nuoren koulun ulkopuolinen arki mm. perhe, kaverit, jne”
- + Ohjaajan kommentti "Oppiminen voi ollakin jotain muuta kuin on itse odottanut ja se on opittava näkemään",

Arviointikyselyssä alkuvuodesta 2009 **AURA – Instituutin asuntolan työntekijöiden** kokemuksista lausuttiin seuraavaa:

- + Projektin esittelemisen asuntolaohjaajille oli toimiva ratkaisu
- + Asuntolaohjaajien omasta osallistumisestaan saama positiivinen palaute koettiin mukavana ja kannustavana
- + Hankkeen ohjausryhmään osallistuminen on ollut mielenkiintoista ja avartavaa

Myös kriittisempiä arvioita lausuttiin:

- Asuntolaohjaajien roolin on ryhmätoiminnan aikana sanottu olevan epäselvä ja ohjaajan aseman ja työskentelyn turhauttavaa
- Arjen hallinnan mallin viitekehys on jäänyt asuntolan ohjaajille vieraaksi

Arviointikyselyssä alkuvuodesta 2009 **AURA – Instituutin Kova-linjan työntekijöiden** kokemuksista lausuttiin seuraavaa:

- + Hankkeen aikaiset muistiinpanot toimintapäivistä ovat edelleen käytössä tarvittaessa
- + Maastotoiminnasta on opittu esimerkiksi sadekatosten teko
- + Luonnossa liikkumisen toimintatapa opittu hankkeesta
- + Kokemuksen kautta on opittu säänmukainen varustautuminen (opiskelijat ja työntekijät)
- + Henkilökunta mielellään mukana
- + Oppilaitoksen muut linjat tuntevat ja hyväksyvät Kova-linjan uuden ulkotoimintatavan

Arviointikyselyssä alkuvuodesta 2009 **Ammatti-instituutin Valku-linjan työntekijöiden** kokemuksista lausuttiin seuraavaa:

- + Toiminta toi uusia puolia opiskelijoista näkyviin, mikä helpotti ymmärtämään opiskelijoita paremmin
- + Uudet kokemukset tekemisen kautta ilman tarkoituksellista korostamista
- + Paljon uusia näkökulmia päivittäiseen toimintaan > prosessointi, liittäminen osaksi oppilaitoksen toimintaa
- + Hankkeessa toteutetun kaltaisesta ryhmätoiminnasta on hyötyä elämänhallintaan liittyville kursseille
- + Ulkotoiminta on lisääntynyt
- + Työntekijän omat ensiodotukset ”pieni lisä päivittäistyön lisäksi, hauskaa toimintaa” muuttuivat hankkeen aikana havainnoksi toiminnan laajuudesta ja syvällisyydestä
- + Toiminta on ymmärrettävä laajana tapahtumasarjana, josta suurin osa tapahtuu osallistujan päässä toiminnan jälkeen
- + Reflektion ja kokemusten käsittelyn merkitys
- + Toiminnan mieliin palauttaminen jäänyt päivittäiseen käyttöön työvälineeksi uusien asioiden oppimisen tukena

10.3 Kehittämistyön tulokset

Hankkeen kehittämistyön tuloksena tuotettiin ”Arki hallintaan – Nuorten ryhmätoiminnan ohjaaminen” -materiaali elämänhallinnan taitojen oppimiseen tähtäävän, nuorille suunnatun, ammattimaisesti toteutettavan ryhmätoiminnan ohjaamisen tueksi. Materiaalin teemoja ovat sosiaalipedagoginen työorientaatio, arjen hallinnan mallintaminen, seikkailukasvatus, reflektiivinen toiminta, ryhmien ohjaaminen yleensä sekä oppimisvaikeusryhmien ohjaamisen erityispiirteet sekä ryhmätoiminnan ohjaamisen käytännöt. Tukimateriaali julkaistaan sekä sähköisenä että painettuna. Materiaali on kaksiosainen: ensimmäinen osa kuvaa ryhmätoiminnan viitekehyksiä teoreettisesti, toinen osa taas viitekehysten mukaisten toimintojen ohjaamista käytännön tasolla. Materiaalin kirjoitus valmistui helmikuussa, kuvitus ja taitto maaliskuussa 2009.

Materiaalin kehittämistyön aluksi tavoitteena oli kehittää Arjen Hallinnan Mallia (AHM) oppimisvaikeuksisten nuorten elämänhallinnan mittaamisen ja arvioinnin työkaluksi. Hankkeen ryhmätoiminnan kokemusten perusteella kehittämistyön tavoitetta lavennettiin menetelmävalikoksi elämänhallinnan taitojen oppimiseen tähtäävän, ammatillisesti ohjatun nuorten ryhmätoiminnan tueksi.

Projektin toteutuksen tueksi kutsuttiin asiantuntijoista ja yhteistyökumppaneista koostuva ohjausryhmä. Ohjausryhmän tavoitteena oli tukea hankkeessa tehtävää kehittämistyötä. Ryhmä kokoontui kaikkiaan seitsemän kertaa kommentoimaan, arvioimaan ja ohjaamaan materiaalin kehittämistyötä. Hankkeen projektityöntekijät kokivat ohjausryhmän tukeneen kehittämistyötä merkittävästi.

”Arki hallintaan – Nuorten ryhmätoiminnan ohjaaminen” -materiaali on hankkeen jälkeen yhteistyökumppaneiden käytössä ja he voivat soveltaa menetelmiä omassa työssään. Myös KOTA ry:n kurssi- ja ohjaustyössä sovelletaan materiaalin työmenetelmiä.

10.4 KOTA ry:n ja henkilöstön tulokset

Hankkeen ryhmätoiminnan toteuttamisen tuloksena projektityöntekijöille ja KOTA ry:lle on tullut runsaasti kokemusta ja tietoa seikkailukasvatusmenetelmien soveltuvuudesta oppimisvaikeuksisten nuorten kanssa toimittaessa. Näitä tietoja ja kokemuksia hyödynnettiin hankkeen kehittämistyössä ohjaamisen tukimateriaalin tuottamisessa.

KOTA ry:n työntekijät arvioivat osaamisensa kehittyneen erityisesti seuraavilla alueilla:

- Oppimisvaikeuksisten nuorten ryhmien ohjaamisen erityistaidot esim. puheen selkeys, toistaminen, kuvien ja valokuvien käyttö, kehollisen viestinnän käyttö, tarkistaminen ohjaustyössä.
- lisääntynyt tietoisuus oppimisvaikeuksista ja niiden vaikutuksesta nuoren toimintakykyyn
- lisääntynyt kokemus toimintatapojen mukauttamisesta ja yhteistyöstä erilaisten organisaatioiden kanssa (toisen asteen oppilaitos, erityisoppilaitos, asuntola, yhdistykset)
- kokemuksia ja osaamisen lisääntyminen uusien toimintojen soveltamisesta ryhmien ohjauskäyttöön; esimerkkeinä näistä pinta- ja laitesukellus, kamppailulajit, arjen riskien hallinta (eksyminen, tulipalot, uhkaavat tilanteet kaupungilla), pedagogiset kaupunkiseikkailut, varjoteatteri jne.
- CAF -itsearviointimenetelmän käyttö ja soveltaminen projektin arvioinnissa

10.5 Tavoitteiden toteutumisen arviointi

Projektiryhmä (projektityöntekijät ja toiminnanjohtaja) pohti syksyllä 2008 tavoitteiden toteutumiseen vaikuttaneita tekijöitä. **Auttavina ja mahdollistavina** tunnistettiin aiemmin mainittujen lisäksi seuraavia edistäviä tekijöitä:

- + Yhteistyöorganisaatioiden sitoutuneet työntekijät, joilla on ollut halu kehittää omaa ammattitaitoaan ja hanketta
- + CAF-itsearviointiprosessin läpikäynti väliarviointina ja ulkopuolinen tuki siihen (Palveluohjaushanke)
- + Ohjausryhmän tuki, ammattitaitoiset ohjausryhmän jäsenet
- + Säännöllisen projektiryhmän kesken käytävät keskustelut
- + Reflektiivinen työote nuorten ryhmien ja yhteistyötahojen kanssa.

Vaikeuttavina ja estävinä projektiryhmässä tunnistettiin seuraavia tekijöitä:

- Peruskoulunsa jo päättäneitä nuoria oli hyvin vaikea tavoittaa. Nuoret jatkavat opintoja eri oppilaitoksissa tai syrjäytyvät opiskelusta. Perinteinen yhdistystoiminta ei juuri tavoittanut nuoria.
- Ammattistartti-luokassa työskenteli vain yksi opettaja enimmillään 16:n haastavan nuoren kanssa
- Aura-instituutissa hankkeen aikana tapahtumassa ollut organisaation muutos
- Tiedonkulun puutteet KOTA ry:n ja yhteistyötahojen välillä
- Ajoittain haasteena oli oppilaitosryhmien kanssa toiminnan rytmittäminen suhteessa oppilaitoksen arkeen (ruokailut, liikkumiset päivän aikana).

11. Hankkeen hyödyt

Koija - Oppimisvaikeudet ja elämänhallinta -hankkeen kokemusten ja tulosten perusteella pidämme mahdollisena parantaa oppimisvaikeuksisten nuorten elämänlaatua, itsenäisyyden kokemista ja arjen hallinnan taitoja sekä vähentää heidän syrjäytymisen vaaraansa ja näin ennaltaehkäistä syrjäytymisestä aiheutuvia haittoja. Näihin tavoitteisiin on mielestämme mahdollista päästä käyttämällä muiden elämänhallinnan lisäämiseen tähtäävien työmuotojen tukena pitkäkestoista, ammatillisesti ohjattua nuorten ryhmätoimintaa.

Arjen hallinnan taitojen oppimiseen tähtäävän, seikkailukasvatuksellisen ryhmätoiminnan järjestämiseen voi saada apua, tukea ja rohkaisua hankkeessa tuotetusta ohjaamisen materiaalista. ”Arki hallintaan – Nuorten ryhmätoiminnan ohjaaminen” -materiaalista voivat hyötyä nuorten ryhmätoimintaa järjestävät organisaatiot ja työntekijät. Sitä voivat käyttää niin oppimisvaikeuksisten nuorien kuin muunlaistenkin oppijoiden kanssa työskentelevät. Materiaali julkaistaan sekä sähköisenä että kirjallisena. Sitä levitetään jakeluna hankkeen yhteistyöverkostolle sekä myyntinä aiheesta kiinnostuneille.

Koija - Oppimisvaikeudet ja elämänhallinta -hankkeen ryhmätoiminnan järjestämiseen osallistui yhteistyökumppaneina oppilaitoksia ja järjestöjä. Yhteistyötahojen nuorten kanssa työskenteleville työntekijöille osallistuminen ryhmätoiminnan toteuttamiseen tuotti tietoja ja havaintoja nuorten arjenhallinnan taitojen tasosta, nuorten kiinnostuksen kohteista, tulevaisuuden suunnitelmista ja sosiaalisista taidoista. Osallistuminen hankkeeseen tuotti kokemuksia ja tietoa seikkailukasvatuksen menetelmistä ja arjen hallinnan mallista sekä niiden soveltamisesta omaan työhön. Yhteistyökumppanien työntekijät mainitsivat erityisesti arjen hallinnan mallintamiseen, ryhmätoiminnan tavoitteellisuuteen, nuorten havainnointiin, ohjaamisen reflektiivisyyteen ja ympäristön käyttöön liittyvien työtapojen aktivoituneen hankkeeseen osallistumisen myötä.

Koija - Oppimisvaikeudet ja elämänhallinta -hankkeen toteuttamisen tuloksena KOTA ry ja sen työntekijät saivat runsaasti kokemusta ja tietoa seikkailukasvatusmenetelmien soveltuvuudesta oppimisvaikeuksisten nuorten kanssa toimittaessa. Kokemustietoa voidaan hyödyntää yhdistyksen tulevissa kehittämishankkeissa ja muissa toimintamuodoissa. Kehittyntä osaamista jaetaan sosiaali-, kasvatusta- ja ohjausalan ammattilaisille ja opiskelijoille yhdistyksen asiantuntijapalveluina. Lisäksi osaamista jaetaan lastensuojelun ja seikkailukasvatuksen verkostoissa.